

1. Փոփոխութիւններ և շեշտումներ օրերը կը հրատարակուին :
2. Տարեկան բաժանորդագրին է միայն չորս արծաթ միճիտ կանխիկ վճարելի, թէ մայրաքաղաքիս և իւր արտաւրձանաց եւ թէ գաւառաց համար :
3. Վեց և երեք ամսոց համար ալ բաժանորդ կընդունուի :
4. Տեղական և գաւառական թղթատարութեան ծախքը խմբագրութիւնը պիտի վճարէ :
5. Հասցը մէկ զրոյ միճիտ, և կը դառնուի մասնաւորապէս Պահէ գաւառ Սուէի Պոչոս աղայի խանութը :

Փ Ո Ւ Ն Պ

6. Ծանուցման տողը 3 զրոյ է մէկ անգամի համար : Աւելի աման կըլլայ աւելի անգամներու համար :
7. Խմբագրութեան վերաբերեալ որ և է զիր ուղղելի առ Տնօրէն՝ Տէր Հ. Ս. Ալաւաճեան Կ. Պոլիս Պալատ - բաղար Նաֆիէ խան վերի յարկ թիւ 16 :

ADRESSE
H. S. Aladjadjian
Directeur du Journal Armenien
POUNTCHÉ — 16 Nafie Han. Balouk
Bazar Constantinople.

Թիի 1500

ՁՈՐԵՔՇԱՐԹԻ

1880 ՕԴՈՍՏՈՍ 20

Ա.ԶԳ.Ա.ՅԻՆ

Նիկովիզայէն օգոստ 10 թուով առ մեզ ուղղեալ հետագայ նամակը կը բաժանուի մեզ, բոլոր պատասխանատուութիւնը գրողին վրայ թողլով :

« Ձեր 1493 թիւ թերթին մէջ գրած էիք թէ վեհափառ Կաթողիկոսն Ալազուլըքի թղթոց մէջ Լիւմիաճնի միաբան Ստեփանէ խորէն վարդապետի մի ծանրը ամբաստանագիրը նամակը կարդալով զայրացեր և մերժել է : Կըյարէիք նաեւ թէ Արմաշու վանից խորէն եպիսկոպոսի և նոյն վանից միաբաններէն Եղիշիկ և Ներսէս վարդապետաց ամբաստանագրերն ալ գտնուելով նոյն ծրարի մէջ՝ Նորին Վեհափառութիւնը ծանրապէս վրէտացել է :

« Ձեր այս հրատարակութիւնն առիթ տուաւ մեզ յիշելու թէ անգամ մի Ս. Լիւմիաճնի մամուլը բաւական ծախք ըրաւ Զայն Բաշայ անունով գիրք մը հրատարակելու յորում բովանդակապէս հաւաքեալ էին Գեորգ Կաթողիկոսի գահակալութիւնը շրջանորձորող և գեղեցիկ իղձեր պարունակող նամակներ, որոց եւ թէ մէկ քառորդն արդիւնաւորելու պարտքն զգար Նորին Վեհափառութիւնը՝ մինչեւ ցարդ մեծապէս գոհ ըրած պիտի լինէր զԱզգէն : Եթէ այն գովեստներն իրեն Դամբանական հրատարակուեցան, ամբաստանագրերն ալ իրեն իսկապէս պատմութիւն փափաքելի էր՝ որ հրատարակուէին, որպէսզի բուն Զայն Բաշայ տեսնուէր և կարդացուէր հրապարակի վերայ :

« Շատ ցաւալի է՝ որ Ալազուլըքի նամակներն և թղթերը Նորին Վեհափառութեան ձեռքն մնցան. զի ոչ միայն ճշմարիտ պատմութեանց նկարագիր նամակներ այդ ձեռքով պիտի անայտնան, այլ և նոյն իսկ կարեւոր գործ մը՝ զոր բարեյշատակ հանգուցեալը կը գրէր իբրեւ իշխ. կենսագրութիւն Գեորգ Կաթողիկոսի, եւ իսկ աչօք տեսած և կարդացած եւ, և Կաթողիկոսի «Զայն» կենաց ընթացքին հետ անաչառ հետամը :

տութեամբ կը շարունակուէր, հարկաւ մինչեւ հիմայ շատոնց ջնջուեցաւ : Բարեյշատակ հանգուցեալն գրուածոց մէջ կար նաեւ Մատթէոս Կաթողիկոսի կենսագիրը, սակայն գորա չի կորուսելուն ոչ միայն տարակոյս չունիմ, այլ թերեւս մօտ ժամանակներ երեւան ալ կը հանէ Լիւմիաճնի մամուլը, թէպէտ և ոչ բոլորովին առանց փոփոխման : Նորին Վեհափառութիւնը իւր կենսագիրը ծածկելու մեծ հոգ կը տանի, որովհետեւ ինչպէս լսած եմ՝ Աբել եպիսկոպոսի գրած կենսագրութիւն ալ որ Պրուսայէն սկսեալ կարծեմ վաւերական ճշգրտութեամբ Գեորգ Կաթողիկոսը կ'ստորագրէր, և որուն համար մեռնելէն վերջը եպիսկոպոսական թաղման վաշտութենէն իսկ զրկուեցաւ եւ ընկելին : Այն կենսագրութիւնը կըսեմ, ժառանգորդաց ձեռքէն առնել, փճացնելու համար քանի մը հարկը մանկէ ծախք տրուէր է : Նորին Վեհափառութիւնը ոչ միայն ձեռք անցուցած կենսագրութիւններն անայտ ընելու մեծ հոգ կը տանի, այլ մինչեւ իսկ թափանցել կուգէ ամեն միայն՝ որ մի գուցէ մէկը թէեւ ճշմարիտ՝ բայց վեհափառին չուղած կերպովը պատմէ զՎեհափառն աշխարհի առջեւ. այս նպատակիս համար՝ բարձրատեսի գիտուն մի եկեղեցական ալ բաւական հալածանք և դժբաղդութիւն կրեց :

« Այսպիսի ջանքեր կ'ապացուցանեն թէ կաթողիկոսաւանդ մեծ փոյթ կը տանի՝ որ Զայն Բաշային ներբողները ճշմարիտ պատմութիւն մնան, իսկ անկէ յետոյ եւ կամ գէպըրը վեհափառէն կա :

* Արդի վեհափառ Կաթողիկոսն և իրեն Մանկունի յատուկ Կաթողիկոս մը ունին՝ մէջը շահ չունեցած գրուածներն անգամ սրբագրելու :

** Եթէ Մանկունի յանդիմանութիւնը միջոց գտնէր՝ Ալազուլըքին անգամ եպիսկոպոսական թաղումը կը զրկէր՝ որոց հետ երբեք հաշտ չէր, ինչպէս չէ նաեւ աշխարհի մէջ գտնուող բոլոր մարդոց հետ, կայսրերէ սկսեալ մինչեւ ցարդին :

Խումն ունենալու են, և վեհափառ պատմութիւն ունենալու տեղ՝ պատմութիւնը վեհափառ մը ունենալն է Գեորգ Կաթողիկոսի պէս : Իմերայ այս ամէն նային եթէ կը կարծէ Նորին Վեհափառութիւնը թէ մէկ երկու գրուած ջնջելով և գրողներ հալածելով իւր պատմութիւնը միտքը դրած կերպով կը շաղկի կը խաբուի : Մարդ ինք կը չինէ իր պատմութիւնը. գրողներն ուրիշ բան չեն ընէր՝ միայն կ'օրինակէն : Ժամանակիս գրիչները Նորին Վեհափառութեան ժամանակակից գրիչներուն չեն նմանիլ որ փետուրէ էին, և շուկելու համար ժամանակ կ'անցնէր. երկաթի են այժմու գրիչներն և անբաւ քանակութեամբ կը ձուլուին, գործածողները ակնթարթի մէջ երեսներ կը լցուեն : Ժամանակիս մեծ մարդիկը զորդներէ չեն ակնածիլ, այլ իրենց գործերէն. վեհափառ Կաթողիկոսն ալ այսպիսի ամենակարեւոր ժամանակի մը մէջ գործածները միտքը բերելով պէտք է ակնածի :

« Արմաշու վանից միաբան արժ. Եղիշիկ և Ներսէս վարդապետներն առ Ալազուլըքին չեն կըրնար այնպիսի նամակներ ունենալ՝ որոց վրայ պատճառ ունենայ Նորին Վեհափառութիւնը սրտմտելու, զի այն վարդապետներն իմ լսածիս նայելով ուսուցչութեան պաշտօնով Լիւմիաճնի ճեմարանէն թղթակցութիւն ունեցած են Ալազուլըքին հետ, և այն ճեմարանի բարեկարգական նիւթերու վրայ, յորս եթէ պատիւ ունեցած է ամբաստանութիւն Նորին Վեհափառութիւնն կամ Նորին Կաթողիկոսն, այդ ինչ հոգեւորներն կրնայ ըլլալ իրենց. բաւական է որ բարեկարգութիւն պահանջող նիւթերը ճշմարիտ լինին : Արժ. Եղիշիկ վարդապետ որ յԱզ-Շէհր փոխ-Առաջնորդ էր և վերջին օրերս վախճանեցաւ, առաջ, քսան և ութ ամ ամենածաղիկ և խիստ յուսալից հասակի մէջ՝ փիլիսոփայական ճիւղին դասատու էր Ս. Լիւմիաճնի ճեմարան :

Նին մէջ, նամակ մը ունեցած է գրեալ առ Ալազուլըքին՝ յորում ճեմարանի ուսումնական ոճոյն վրայ գիտողութիւններ գրած է, բայց անոր մէջ ամբաստանութիւն չկայ նկատմամբ վեհափառին : Այս նամակին օրինակը և պատասխանը ձեռքս անցաւ, զորոց տեղեկութիւն տալու համար Եղիշիկ վարդապետին նամակին վերջին մասն և Ալազուլըքի ամբողջ պատասխանը կը գտնուան : « . . . Եթէ հաճեսցի Սրբ. Բաղնութիւն Ձեր, կըսէ Եղիշիկ «վարդապետ, ուշի ուշով և խորաբար մտանել ի քննութիւն «գիտողութեանց» յայտնապէս «տեսցէ թէ քանի» պատշաճաբար «յարմարին բարոյական նպատակի ճեմարանիս և փափաքանաց «սրտի խմաստուն վերատեսչու «թեանդ, որում համարձակիմ «պարզապէս և առաջին առաջի «գնէլ միայն յօգուտ և ի դար «գացումն աշակերտաց Ս. Աթոռոյս : Մատչելով ի համարոյր «եւն ին» : Բարեյշատակ Ալազուլըքի գոհ լինելով այս վարդապետին խմաստուն գիտողութիւններէն՝ այսպէս պատասխանած է :

Արժանապատիւ Տէր
Եղբայր սիրեցեալ ի Քրիստոս
« Մտալիւր սիրով և մեծաւ հաճութեամբ սրտի ընթերցայ զպատուական նամակ Ձեր՝ որ յի ամսոյս, և ի իրաւուն տամ խորհրդածութեանց «Ձերոց զսոց ընթացից ուսման և «զկարգէ գաւառացութեան խմաստուն «սիրականաց մակարութեանց : Ակն «ունիմ, Արժանապատիւ եղբայր, եւ «թէ փորձառութիւն Ձեր և խոհա «կան խորհրդածութիւնը ոչ սակաւ «պիտանի եղիցին յաւաքակցայ յօգ «յութիւն տեսչութեան ճեմարանիդ, «նայի և այժմու կարգաւորութիւն «ուսմանց ըստ տեսակի ուսանելեացն «և ըստ կարգի նոցին եղեալ է առ «ի փորձ և եթ. զի ի լրանալ ին «նունցն ամաց հաստատագրոյն կար «ղեսցին սահմանը վասն ամենայնի, «և յայնժամ առաջի արագին նաեւ «պետութեան մանրամասն ծրարիք «միւր միւր յուսանելեաց ի ճեմարան «նին : Զիք երկարութիւն՝ զի եւ ոչ «եւս ունիմ ակն տեսանելոյ զհաս «ստատութիւն իրացն, բայց պարտ ան «ձին ճանաչեմ մի՛ զանց առնել զկա «բերապոյն պատրաստութեամբ ի

« յօրհնած ձեռն և հաստատուն կա-
« ռապարկութեան , ու որ մեծապէս
« օժանդակութիւն գտցաւ և ի Զեռոյ
« խորհրդոյ և ի փորձառութեան » :
Ողջ լինել Արթուրար
Ի 16 փետր. 1878 Գարրիկ Սրբեղ.
Ի Տփլիս

« Այլապէս չի աշխատել »
որ հանգուցեալ երիտասարդ վար-
դապետին փայլելու սկիզբն ա-
ռած զբաղխական տաղանդին
համառօտ բայց ճշգրիտ պատ-
ուադիրն է , քանի մը կէտեր
ունի մեկնութեան . ուստի քանի
որ տեղն եկաւ՝ երկայնարանու-
թեան չպիտի դուռնանամ , բա-
ւական է որ վայելչապէս բա-
ցատրեմ :

Թէ ի՞նչ են ճեմարանի բնա-
բները և թէ դեռեւեմն շէրհայտե-
լի ծրագրերն ի՞նչ են , որոյ դու-
րադրութեան թուականին չհաս-
նելը կը մարդարէանայ բարեյի-
շատակ Արքեպիսկոպոսը , իմա-
նայու համար՝ Էջմիածնի ճեմա-
րանի պատմութիւնը պարտ է
գիտել :

« Աժտէրխանի առաջնորդ Սե-
րուբէ Արքեպիսկոպոս » 70,000
բուսի կտակ մը կը թողու , զոր
բարեյիշատակ Սարգիս Արքե-
պիսկոպոս Զաւաթան՝ Էջմիածնի
Սինոդի անդամաց թուութեամբ
ժառանգորդաց հետամտութե-
ան՝ կորզելով ողջնոց բազում
ջանք և դատաստաններով ու
Գեորգ կաթողիկոսին յանձնեց ,
առաջարկելով՝ որ ըստ նպատա-
կի և ի յիշտակ բարերար կը-
տակողին Ս. Էջմիածնի մէջ հարկ
եղած կարեւոր նորոգութիւննե-
րը կատարէ և վանքին եկեղե-
ցական դպրոցն ալ վայելչապէս
բարեկարգէ : Գեորգ կաթողի-
կոս այս ահագին գումարն՝ որ
իր ժամանակին կարծէր իբր 11
-42,000 ոսկի օսմանեան , ձեռք
անցնելուն պէս՝ միայն արգի ճե-
մարան ըստած շէնքը շինեց* .
վրան Գեորգեան ճեմարան գրել տը-
ւաւ , ներսն ալ Ս. Գեորգեայ Ժա-
ժան անգլիկոսի պատկեր մը դրաւ՝ Գեորգ
առաջնորդի պատկերն կից , շէնքին ներս-
քը դուրսը Գեորգով լեցունելու
համար* . իսկ բարեյիշատակ կը-
տակողին անուան ամենադոյզն
պատիւ մը շտուաւ : Պրուսացիք

* Արգիօք ճաղոցներէ , ճաղադրեալ
շարականներէ և ժամպիտիներէ զու-
յացեալ արդիւնք ի՞նչ եղան : Տփլիս-
ի Մշակութեան թոյլ փնտռէ :

** Ահապառ իւր սրբազրած և սր-
պած շարականն մէջ Ս. Գեորգի ան-
ուան շարականն ալ՝ որ վերջին ժա-
մանակի դուրս և անցարմար շարական
ժ՝ է՝ գնել տուեր է , որպէսզի Գե-
որգ անուան սուրբ մը ստանց շարա-
կանի շինուց : Երկրորդ սուրբերն այս
միջոցով թերեւս պիտի ցուին՝ թէ ին-
չու Վահագնի անուանակիցը լինե-
լու պատիւը չեն ունեցած կանուխէն :

ալ անգամ մը կը արանջէին որ
իրենց նախկին առաջնորդներուն
յիշատակը շնորհաւ ամեն հոգ առ-
բաւ սոյն Վահագնի Պրուսացի
եկեղեցին նորոգելու ժամանակ
Հոգ չէ՝ , ճշմարտութիւնն երբ ալ
լինի՝ իւր պատիւը կը տան : Գե-
որգ կաթողիկոս երբ իւր ան-
ուան նուիրեալ այս մեծածախ
շինուածքին ծրագիրը կը ներկա-
յացնէ կառավարութեան և ա-
ռաջարկութեան մէջ Ակադէմիա
անունը կընէ վարժարանին . կա-
ռավարութիւնը կը պարմանայ՝ թէ
Ռուսաստանի մէջ անգամ հազիւ
գտնուած կրօնական Ակադէմի-
այի հաւատար ի՞նչպէս կուենայ
Հայոց Էջմիածնի վանքը . բայց
ծրագրին մէջ նշանակեալ ուս-
մանց ստորնութիւնը՝ որ անհա-
մեմատ էին Ակադէմիա անունն ,
տեսնելով որոշեց որ բնաբնա-
յա՛ այս տիպաբանով մնայ վար-
ժարանը , որ ատեն եթէ իրօք
Ակադէմիայի արժանի աշակերտ-
ներ ունենայ՝ այնուհետեւ ճիշտ
նոյն անունն և նորա յատուկ
արտօնութիւնները վայելէ Ռու-
սիոյ կառավարութեան առջեւ :
Այս է Այլապէս չի աշխատել
բնաբնաբն , յորում պիտի ճըշ-
դութիւն ուսմանց սահմաններն ու
տեսնակները և հետեւապէս այս
աւուր պիտակ տիպան ալ :

« Ինչպէս շատ հաւանական է՝
ճեմարան անուն Էջմիածնի եկե-
ղեցական դպրոցը՝ երբ այս ինն
տարիներուն վերջը առանց Ակա-
դէմիա կամ ճեմարան լինելու՝
միայն Գեորգ անունն պատիւ ին-
նելու համար պահանջուի որ ճե-
մարանի անուն և արտօնութիւն
ունենայ և կառավարութիւնը չը
հաճի և պարզապէս դործողու-
թեան իննամեայ փորձով ուս-
մանց համար դործածուած ճիշտ
առաքիանքներն՝ չենքին բուն ա-
նունը ճշգրէ ու Séminaire կոչէ ,
տե՛ս թէ ի՞նչ ձայներ , և անի-
րաւ ձայներ պիտի լսուին Էջ-
միածնի կաթողիկոսարանէն այս
կողմը , նկատմամբ Ռուսիոյ , և
մեր տաճկահայոց գիւրադղած
սրտերն յուզեն :

« Իրաւունք ունիմ այս կառ-
կածն ընելու , որովհետեւ երբ
անգամ մը կառավարութիւնը կը
նկատէր՝ որ Հայոց եկեղեցա-
կան փողերը յումպէտս կը վառ-
նուէին և գլուգերուն մէջ նախա-
կըրթական դպրոցներ բնաւ չի-
կային և քանիցս անարկութիւն
կառաջարկէր կաթողիկոսին և
Սինոդին , և տեսնելով որ ան-
հոգ կը մնան նոքա և իւր գի-
տողութիւնները ուշադրութեան
չեն առնուիր՝ կատարէ որ կա-
ռավարութեան կողմանէ հո-
գացուին ուսումնարանաց տես-
չութիւնն ու մատակարարութիւն-
ըր . այս միջոցին էր որ կաթո-
ղիկոսարանէն ի Պօլիս լուրեր կը
փութային թէ կառավարու-
թիւնը ձեռնամուխ կլինի դըպ-
րաց կրնայ ցուցուիլ մեզ . ոչ ա-
պարէն գլխաւոր քաղաքաց վար-
ժարաններն անգամ երեսի վրայ
թողուած են և Հայոց մանկան
Ռուսաց կիսնադիւնները կը լսեն :

« Նմանօրինակ դէպք մ'ալ այս
օրերս Էջմիածնի հոգային և գիւ-
ղային կառուածներուն համար ե-
ղած խնդիրն է , որոյ ինչպէս
վերջանալը չեմք գիտեր : Այս
նիւթին վրայ երեւանէն ունե-
ցած թղթակցութիւններ կ'առա-
մեն թէ կաթողիկոսարանի յուսի
վերակացութիւնը կամ հարստա-
հարութիւնը ծանր դանդաղանքու-
ն և բողոքանոց տեղի տալուն հա-
մար՝ կառավարութեան միջամը-
տութիւնը սկսեց է երեւան գալ :
« Վերջապէս , կաթողիկոսարա-
նին իւր գէմ մասնաւորներէ առ-
մասնաւորս թղթակցութեամբ
գրուած դանդաղանքուն գէմ
ընդամենաւ կամ վշտանալու տեղ
բաւական է հրապարակի վրայ
լրագրաց մէջ յայտնապէս դուր-
ցուածներուն դո՛ւնէ կարեւորու-
թիւն տալ և ազգային ընդհա-
նար կամքէն անկախ , քան տը-
ղայարարոյ Մանկունոյ մը ամեն
մտահաճութեանց անտալով կա-
թողիկոսական պատուական և
պատկառելի վեհութեան նուառ-
տութիւն բերել » :

« Երեսն ժամապէս Տ. Բաբէ .
Արքեպիսկոպոս ժամական
Ինչպէս կ'կարծէինք , ստուգե-
ցինք որ ազգային Հիւանդանո-
ցի հայը կարել տրոշուած չէ կայ-
սերական կառավարութեան . այլ
զինուորական և ուրիշ պաշտօնա-
տանց մէջ բանակցութիւն կըլ-
լայ՝ որոշուելու համար թէ՛ ըստ
նոր երեւանացոյցին , ո՛ր պաշ-
տօնատան անկ է վճարել մեր և
այլ հիւանդանոցաց հացադինք :
Ս. Պատրիարքն ալ առ ներքին
գործոց նախարարութիւնն գը-
րած ըլլալով՝ կ'ուսումը թէ բա-
նակցութիւնը շուտով վերջացու-
ներ . պատճառ կըլլայ :

« Երկուշաբթի երգարանէն
մայրաքաղաքս եկաւ դեր . Տ.
Մեսրոպ Ս. Արքեպիսկոպոսի եղ-
բայրն Գեորգ Էֆէնտի , հետը
բերելով առանին կարակին :
Պիչ օրէն մայրաքաղաքս կհասնի
Նորին գերապատուութիւնն ալ :
— Զօղադեան հայադէտ մեծ .
Տիմիթրիոս Էֆէնտի՝ որ յանձնա-
բարութեամբ յոյն Պատրիարքա-
րանի , Հայաստանեայց եկեղեցոյ
օրէնքները՝ ձեռնին՝ արարողու-
թիւններն ու վարդապետութիւն
ները յանարէնի թարգմաներ է ,
մեր Ս. Պատրիարքէն վաւերա-
ցումն ինքզան ըլլալով՝ Նորին
Սրբազնութիւնը կրօնական ժո-
ղովին յանձնեց է , և կրօնական
ժողովն ալ քննիչ յանձնախումբ
մ'ընտրեց է ընդ նախադասու-
թեամբ դեր . Իզմիրլեան Սրբա-
ղանի աչքէ անցունելու և ապա
վաւերացունելու համար : Յանձ-
նախմբին անդամաց մէջն է մեծ
Տերոյենց Էֆէնտի ալ :

« Նմանօրինակ դէպք մ'ալ այս
օրերս Էջմիածնի հոգային և գիւ-
ղային կառուածներուն համար ե-
ղած խնդիրն է , որոյ ինչպէս
վերջանալը չեմք գիտեր : Այս
նիւթին վրայ երեւանէն ունե-
ցած թղթակցութիւններ կ'առա-
մեն թէ կաթողիկոսարանի յուսի
վերակացութիւնը կամ հարստա-
հարութիւնը ծանր դանդաղանքու-
ն և բողոքանոց տեղի տալուն հա-
մար՝ կառավարութեան միջամը-
տութիւնը սկսեց է երեւան գալ :
« Վերջապէս , կաթողիկոսարա-
նին իւր գէմ մասնաւորներէ առ-
մասնաւորս թղթակցութեամբ
գրուած դանդաղանքուն գէմ
ընդամենաւ կամ վշտանալու տեղ
բաւական է հրապարակի վրայ
լրագրաց մէջ յայտնապէս դուր-
ցուածներուն դո՛ւնէ կարեւորու-
թիւն տալ և ազգային ընդհա-
նար կամքէն անկախ , քան տը-
ղայարարոյ Մանկունոյ մը ամեն
մտահաճութեանց անտալով կա-
թողիկոսական պատուական և
պատկառելի վեհութեան նուառ-
տութիւն բերել » :

ԱՅԼ ԵՒ ԱՅԼԲ
« Առ այժմ նաւային ցոյցի
խնդիրն է՝ որ կը պահեցունէ հա-
սարակաց միաբերը : Հեռագիրք
նաւուց պատրաստուելն և հա-
մախմելու տեղին որոշուելը կը
ժամուցանեն : Միւս կողմանէ կը
լսեմք , թէ տէրութեանց մէջ
յայտմ մասին եղած բանակցու-
թիւնը զգուշութեամբ տեղի կու-
նենան , և մանրամասն հրահանգ
չտրուի ծախալեւոց : Այս գը-
րոյցին վրայ , խորհող անձինք
կնկատեն թէ պէտք է ջանալ Գա-
րատաղի խնդրոյն կարգադրու-
թեան համար , որպէսզի տեղի
չտրուի նաւային ցոյցի , և կամ
եթէ անպատճառ պիտի ըլլայ
նաւային ցոյցն՝ ազգեցութիւնը
նուազի : Բ. Գուռն ալ այս պէտ-
քն նկատած ըլլալով՝ կը փու-
թայ անօրինելի վարժանն : Սա-
կայն , ստուգած եմք , որ նաւա-
տորմի շարժման վերաբերեալ
պաշտօնական լուր բնաւ չկա-
տա այժմ : Գիմացի լրագրաց գը-
րածին նայելով՝ Բիղա փաշա վը-
պանիացոց գլխաւորները կոչը ,
Պերլինի գաշնադրի տրամադրու-
թեան հարկադրիչ լինելն ծանու-
ցեր , գիմադրութեան վնասները
ամենայն պարագայիւր բացա-
տրեց է , և կերեւի թէ՛ նոյա մե-
ծագոյն մասին վրայ ազգեցու-
թիւն ըրեր են ըսածները :

«Կլանմը, թէ Բ. Գուռը կը խորհրդակցի հեղինական խնդրոյն համար ալ: Կլարծախ, թէ կիւրակէ օրը արտաքոյ կարգի գումարեալ նախարարաց ժողովն տէրութեանց արուելիք երկրորդ պատասխանին ծրագիրն որոշելու մտեցեր է: Հաւանական է որ այս պատասխանը տրուի մինչեւ 7-8 օր:»

«Լուր կայ, թէ Թուրքիոյ և Գաղլիոյ մէջ ծագած անհամաձայնութիւնը պիտի մեծնայ: Եւ թէ գաղլիոյնք զԹուրքիոյ գրաւելու դիտաւորութեանց մէջ կը չըջնան, կրնամք ըսել թէ՛ իրենց թշնամիները մեծապէս դո՛հ ընելու դիտաւորութեան մէջ կը զբաւնուին: Գաղլիոյ այժմեան քաղաքականութենէն դո՛հ եղող ո՛չ որ կայ, բաց ի Յունաստանէ: Յայտնի է, թէ համայն քաղաքակրթեալ աշխարհ պիտի մեղադրէ զԳաղլիոյն եթէ զԹուրքիոյ գրաւելու անխառն ձեռնարկն ընէ:»

«Անգղիայէն արուած լուրերէն կիմացուի, թէ Անգղիա դժբախտական կարօտութեան մէջ կը գտնուի, մինչդեռ բնաւ լսուած չէ մինչև ցարդ: Կլատսթոնի նախարարութեան ընթացքն սկսած է իրօք աղքատութիւն ընել գանձուն վրայ: Անգղիոյստանայ պատերազմը մինչև ցարդ 19 միլիոն անգղ. լիրայի արտաքոյ կարգի ծախսոյ պատճառ եղած է: Հնդկաստան յուղեալ է՝ այս գումարին 12 միլիոնը Հնդկաստանի վրայ բեռնաւորելու գործունէ համար: Հնդկաստանի Միւսլիմաններն արդէն մեծապէս վշտացած են ներկայ նախարարութեան ընթացքէն, և մասնաւորապէս՝ իսլամական խալիֆայութեան ու Անգղիոյ վարդապետ Բալֆորի ի նշանակութիւնը ի նշանակութիւն վտարակելէն: հարկաւ հանդարտ չեն կենար՝ երբ կը տեսնեն որ պատերազմական ծախսոյ մեծ մասն ալ Հնդկաստանի վրայ կը դրուի: Շատ յայտնի չէ, թէ Անգղիոյստանայ խնդրոյն վախճանը մօտ է: Անգղիացի զօրավորը դարձեալ կիրթ ու սպառազինեալ զօր կուզեն, և համարձակ շարժին զգուշաւորութեան հանձնայն չեն համարիր:»

Վ. Գ. (Երեկ)

«Այս օրերս աչքի կ'ընեն այսպիսի հեռագիրք, որք կը ցոյցնեն թէ ծովային ցոյց պիտի ըլլայ Օլիւնը Գարատաղի թողլը համար: Թուի, թէ ըստ պաշտօնացի համար է այս Թեք կլարծախը, թէ հիւսիսային երեք տէրութիւնք պիտի ընդունին՝ ըստ առաջարկութեան Բ. Գրան երկարի Գարատաղի խնդրոյն համար արուած պայման:

Նախամը, վասն զի տմեն տէրութիւն ուրոյն ուրոյն ընթացք ունին:»

«Աստիկանութեան նախարար նախարար Հաֆիզ վաշայի դատաստանին դադարած ըլլալուն լուրը կատուգուի: Հաֆիզ վաշայի իւր մէկ ընկերին պատուոյն դպչիլը յանցանք է թէեւ, բայց այս խտուծիւնը՝ կայսերական հրամանին դործողութեան աշխատելէն յառաջ եկած է, և կերելի, թէ Օգոստ. Սուլթանը նորա այս յանցանքը նախորդ ծառայութեանցը դո՛հ կուտայ, և ուրիշ կերպով կ'ընէ Շահապ պէյի կոտորած սիրտը. և միանգամայն երկու զինուորական եղբարք ալ այսչափով բաւականանալով՝ մէկ մէկու վրայ ունեցած իրենց նախկին յարգանքը կ'ընդհատուեն:»

Ճեթիլ - Հաֆիզ (Երեկ)

«Նաւային ցոյցի զոյցներն հաստատուած են: Անգղիական Գաղլիական ու Իտալական նաւերն, ըստ ոմանց՝ 2, և ըստ այլոց՝ 3 տկան երէկ Բալթիքի առջիւ հաւաքուեր են. Բուսականք ալ Բալթիքայի առջիւ կը գտնուին, և Գերմանական մարտանաւ մ'ալ Մալթայէն ելեր է, բայց միւսին կամ միւսներուն դալը յայտնի չէ: Այսու ամենայնիւ դեռ հրահանգ չէ դրկուեր ծովագետաց: Երէկ դարձեալ նախարարաց ժողով գումարելով Բ. Գուռը, Գարատաղի խնդրոյն համար արուած որոշումն երեկոյն Օգոստ. Սուլթանին մատուցուեր է: Կը յուսացուի, որ խնդիրն այսօր կամ վաղը վերջանալով՝ տէրութեանց նոր գծաւորութիւններ հանելուն տեղի չ'ունար:»

«Անտուրի բարենորոգմանց պիտի ձեռնարկուի անյապաղ, Պէյքըր և Սայիտ փաշայից տրուած ծանօթութեանց և ծրագրոց վրայ: Բարենորոգմանք այլ և այլ տեղեր ի դործ պիտի դրկուին՝ ընդ վերատեսչութեամբ նոյն, և հոգ պիտի տարուի որ քիչ ժամանակի մէջ արդիւնքը տեսնուի: Նոր յանձնաժողով մը պիտի կազմուի, և Եւրոպայէն ալ ձեռնհաս անձինք բերուելով պիտի դրուին յանձնաժողովին մէջ: Արտօնութիւններ պիտի տրուին ընկերներէ և օտարներէ կազմեալ ընկերութեանց՝ հաստատակային շինուածոց համար:»

Վ. Գ. (այսօր)

Երէկ Օգոստ. Սուլթանին դատակարարութեան տարեգարձի օրն էր. բայց նորին վեհապառուութիւնը հրամայեց հանդէս չկատարել՝ չուղելով որ այս պատ-

ճառաւ ետ մնան հասարակաց դործերը. միայն նախարարք երէկ կայսերական պալատն ընթերցին և այս առթիւ կատարեցին իրենց պարտքը: Բ. Գրանը գաւառներն ալ հեռագրեր քաշուեցան՝ հանդէս չկատարելու համար:

— Իւլայի աստիճան տրուեցաւ՝ Խալիքի - Խասսայի Նապրը վեհապալայ Յակոբ Էֆէնտի Գաղաթան:

— Կարնոյ գաւառական լրագիրը կըրէ, թէ երկու տարի յառաջ Սպերի Խոտըրուր գիւղաքաղաքն հրդեհող Հիւսէյինն ու նորա ընկերն որ բանտէն վախած և գէպ ի Սպեր գացած էին, Խոտուի կողմերը տեսնուած և ղէնքի գիւմած ըլլալով՝ առաջինը սպանուեցաւ և երկրորդը վիրաւորուեցաւ:

— Լուր կայ, թէ Գարատաղի իշխանը երկու տարիէ հետէ Պէրլինի գաշնադիրը չդորձադրուելուն պատճառաւ ըրած ծախուցը վտարէն՝ այժմ որոշեալ տեղերէն աւելի կը պահանջէ:

— Թուրքիոյ գերմանական հիւպատոսն իւր կառավարութեանէն հրահանգ ընդուներ է, որ Խալիքի նախատաւոր շարժի երկաթուղեաց խնդրոյն մէջ. իսկ աւտորիականը չեղոր մնալու հըրահանգ ստացեր է:

— Շքոտայէն՝ Ալէքսը, և անտի Եւրոպա հեռագրեր են, թէ ալպանիացւոց զլխաւորաց ոմանք որոշած են չեղմագրել Յունաստանի, երբ Բ. Գուռն ընդունի Պէրլինի գեապանախորհրդոյն որոշումն:

— Սերալիա ամերիկեան ընկերութեան մը 100 հազար նոբահնար հրացան ապսպրելու վըրայ է, մինչև ներկայ տարւոյս վերջը յանձնելու պայմանաւ:

— Այս օրերս անգղիացի մը Պէրլին գացեր է, ժամացոյց մը կ'ըլլով կայսեր վաճառելու համար: Ժամացոյցը օսմանեան մէկ փարանոցէն քիչ մը մեծ է, և երբ վրայի ոսկի կախարիւր գոցուի՝ մատանի կ'ընէ մը կ'ընէ նայ և իրբու կ'ընէ կ'ործածուի եղեր:

— Փարիզէն, Վիեննայէն և Լոնտրայէն արուած լուրերուն նայելով տէրութիւնը չեն ընդուներ Գարատաղի խնդրոյն համար արուած պայմանաժամը երկաւրել, և թէ՛ Յունաստանի սահմանաց համար արուած որոշումն անբեկանելի է:

— Մօտերս Բուսիոյ և Աւրստրիոյ կայսերք ալ պիտի տեսաւ կցին:

Ի. Ա. Ն.

ՊԱՊԸ ՍԷՐԱՍԲԷՐԻ

Ասաքիր շահան Գարանը տագիւ տէյիւմանը մահաւորութեն թարիխի դարարքնտէն իթիպարէն պիւր մահ գարփընտա եւ վժիյէսինէ խապէթ իտէն մըգտարը տէյիւմանտէն դալտըրը մաք իւղրէ ֆիւրուլթ օլընաճաք իւլ Եիւլ պին դըյէ քէքէքէն պէհէր հափթա տէյիւմանտէն գալտըրըլաճաք մըգտարընը պէհասը սիւմ մէճիտիյէ օն տօգուլ զուրուշ հիսապը իլէ նագտէն վէփէյինէն հափթա իպթիտալընտա լէվաղիմաթ տայիրէսի վէզնէսինէ թէսիւթ օլընուլ իլմուխապէր ախլի իլէ պատէհու քէքէքի տէկիրմանտէն գալտըրըլաճաք, վէ իրթէսի հափթալարա տախի պու եօլտա մուամլէ իտիլէքէք արգասը ալընմաք շարթը վէ շէրա յիթի սայիրէսի իլէ պէհէր դըյէսի օն տէօրթ բարայա թալիպի Էօհտէսինտէ օլուպ աղուս թօսը բումինին երմինճի չէհարչէնպի հիւսիւնէ գատար պէհէր կիւն միւղայէտէսի պիլ իճրա եւ վիմ մէգըլուրտէ Էլ Էլլէրաիկի հալտէ գարարը գաթիսի վիրիլէճէկինտէն դամի ֆիյաթիլէ իշթիրայէ թալիպ օլանլարըն եւ վմի մէգըլուրտէ, վէ եէկիրմի պիլընճի բէնչէնպի հիւսի եիւզտէ պէշ դամմընա բաղիպ պուլընանլարըն հարպիլէ նէզարէթի լէվաղիմաթը ումուլիյէ տայիրէսինէ կէլմէլէրի, վէ կէլմէյան գէվաթ օլտըրը հալտէ իտէճէքէքի զամմի միւմա վարապայի սահիհէ իլէ տայիրէի մէգըլուրէյէ պիլտիլմէլէրի իլան օլուուր:

17 աղուսթօս 96

Ի. Ա. Ն.

ՊԱՊԸ ՍԷՐԱՍԲԷՐԻ

Իրգընճան տագաղախանէսի իլուն իւղուլմի օլուպ միւպայիա օլընաճաք օլան պէշ պին ատէտ թուղը գուրը Գըրըմ ճիւլուտը նըն բէսի կէօմիլիկի իլէ Պէյգօլ տէպաղիտանէսինէ թէսիլմինէ գատար քեաֆֆէի մէսարիֆի միւթէմհիտինէ այիտ օլմաք վէ էսմանը հինի թէսիլմինտէ սիւմ մէճիտիյէ օն տօգուլ զուրուշ հիսապը իլէ մահալինտէն տէֆաթէն կէօնտէրիլէճէք ագլէտէն իթա գըլընմաք շարթը վէ շէրայիթի սայիրէսի իլէ պէհէր դըյէսի տօգուլ զուրուշա օլարապ թալիպի Էօհտէսինտէ օլուպ աղուսթօսը բումինին եէկիրմի պիլընճի բէնչէնպի հիւսի պիլ միւնադասա գարարը գաթիսի վիրիլէճէյինտէն իթա իթմէյէ թալիպ օլանլարըն, վէ եէկիրմի իւլիւնճի ճիւմաա իրթէսի կիւնի եիւզտէ պէշ թէսիլիլնէ բաղիպ պուլընանլարըն հարպիլէ նէզարէթի լէվաղիմաթ

